UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Chinees 'Belt and Road Initiative'

Stand van Zaken

Marácz, L.

Publication date
2020
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2020). Chinees 'Belt and Road Initiative': Stand van Zaken. *Armex*, *104*(1), 16-17. https://onsleger.nl/wp-content/uploads/2020/02/Armex_2020_01_10febr2020.pdf

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING ‘ONS LEGER’

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

De ‘Arctic’, het nieuwe domein voor hybride conflicten?
Je zult maar gewond raken
Het Chinese ‘Belt and Road Initiative’

104e jaargang februari 2020 | nummer 1

Defensienieuws

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Duitsland kiest voor de Enforcer als antitankwapen

Na een evaluatie van verschillende kandidaten, waarbij volgens berichten de Eurospike de belangrijkste concurrent was, heeft de verwervingsorganisatie van de Bundeswehr de Enforcer van het bedrijf MBDA gekozen om de behoefte van de Duitse strijdkrachten in te vullen voor een 'Leichtes Wirkmittel 1800+': een lichtgewicht raketwerper voor eenmalig gebruik die klokrond in staat is een precisie geleid projectiel van de schouder af te vuren over een afstand van meer dan 1.800 meter.
Het contract hiervoor is 20 december jl. ondertekend en voorziet in de verwerving van circa 3.100 projectielen voor het Kommando Spezialkräfte (KSK), de *special forces* van de Bundeswehr.

Bronnen: Jane's, MBDA

Een 'artist impression' van het afvuren van een Enforcer antitankwapen.
Foto: MBDA

Ook het Britse leger krijgt de Boxer

Afgelopen november heeft de Britse regering een contract getekend ter waarde van £ 2,8 miljard (bijna € 3,3 miljard) voor de aanschaf van meer dan 500 Boxer 8x8 pantservoertuigen. De voertuigen zijn bestemd voor de nieuwe 'Strike Brigades' van de Britse landmacht die in staat moeten zijn snel te ontplooien over grote afstanden in diverse terreinomstandigheden.
Diverse varianten van de Boxer zullen worden aangeschaft. Naast de pantserinfanterievariant krijgen de Britten ook de beschikking over voertuigen voor commandovoering, gewondentransport en vrachtvervoer.

Bron: UK Ministry of Defence

Ook bij de Britse landmacht wordt de Boxer ingevoerd.
Foto: Rheinmetall Defence

Oekraïne beproeft de 2S22 Bogdana houwitser op wielonderstel

Het ministerie van Defensie van Oekraïne is gestart met de beproeving van de 2S22 Bogdana, een 155mm houwitser geplaatst op een wielvoertuig. Bij de eerste beproevingen werden houten blokken gebruikt in plaats van echte granaten. Deze eerste serie beproevingen duurt volgens plan nog tot medio dit jaar. Ingebruikname van de Bogdana wordt volgens het Oekraïense nationale nieuwsagentschap in 2021-22 verwacht.
Het onderstel van de houwitser is gebaseerd op het KrAZ-6322 6x6 vrachtwagenchassis. Het gewicht van het geheel (houwitser en onderstel) is 28 ton. De bemanning bestaat uit vijf personen. De cabine van het voertuig is gepantserd en er is ruimte voor ongeveer twintig granaten. De houwitser heeft een minimumbereik van 780 meter en een maximumbereik van 40 kilometer. Als er *rocket assisted projectiles* worden afgevuurd ligt dit laatste op 50 kilometer.

Bronnen: Jane's, Wikipedia

Voorop in deze parade rijdt een Bogdana 155mm houwitser.
Foto: Flickr, Ministry of Defence of Ukraine

Australië en Boeing gaan de Loyal Wingman testen

De Royal Australian Air Force (RAAF) en Boeing Australia zijn de bouw van een 'jagerachtig' onbemand vliegtuig gestart. De beproeving van de UAV zal in de loop van dit jaar starten met als doel halverwege dit decennium een operationeel toestel te hebben. Deze beproevingen zullen waarschijnlijk plaatsvinden in de Woomera Prohibited Area, een gebied groter dan Noord-Korea.
Het onbemande toestel heet officieel Airpower Teaming System, maar staat beter bekend onder de naam Loyal Wingman. Het is 11 meter lang en het heeft, zoals uit de afbeelding blijkt, een agressieve uitstraling.
Uiteindelijk moet de Loyal Wingman enerzijds *stealthy*, snel en gemakkelijk manoeuvreerbaar zijn en over een zekere mate van autonomie beschikken. Anderzijds moet het goedkoop genoeg zijn om zo nodig te worden opgeofferd. Dit zijn twee moeilijk te verenigen doelen.

Bron: IEEE Spectrum

Een 'artist impression' van de Loyal Wingman in actie met een F/A-18 Hornet.
Afbeelding: Boeing

Op de Korrel

Politieke blunders funest voor de krijgsmacht

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Het zal de meesten van u niet zijn ontgaan dat de bewindslieden van Defensie de laatste maanden opvallend vaak in het nieuws zijn geweest en dat zeker niet op positieve wijze.

Het begon met de ophef over het in 2015 uitgevoerde bombardement op een (munitie)opslagplaats van IS in Hawija. Uit onderzoek van NOS en NRC bleek dat hierbij tientallen burgerdoden waren gevallen. Dit leidde (uiteraard) tot politieke ophef in Den Haag, ook omdat de vorige minister van Defensie, Jeanine Hennis, in 2015 in een schriftelijke reactie op Kamervragen had ontkend dat er burgerslachtoffers waren te betreuren. Nu wordt het beginsel van de ministeriële verantwoordelijkheid in de regel zo geïnterpreteerd dat de zittende bewindsman (of -vrouw) ook politiek verantwoordelijk is voor wat er gebeurd is onder zijn of haar voorgangers. In de debatten over het bombardement legde minister Bijleveld (CDA) echter niet alleen nadrukkelijk de schuld bij haar voorgangster (VVD), maar betrok ook premier Rutte (eveneens VVD) bij de zaak. Ik durf er heel wat om te verwedden dat haar dit door de VVD, noch door haar medebewindslieden in dank is afgenomen. Kortom: politieke krassen voor de minister van Defensie.

Een volgend incident vond plaats begin januari van dit jaar. Op 3 januari werd de Iraanse generaal Soleimani door Amerikaanse raketten in Irak gedood. Diverse juristen en politici vroegen zich vervolgens af of een dergelijke daad wel toelaatbaar was volgens het internationaal recht. De Nederlandse regering gaf echter te kennen dat zij 'begrip' had voor het Amerikaanse optreden. Nu valt het buitenlands beleid onder de minister van Buitenlandse Zaken, de VVD'er Stef Blok. De uitspraak over het 'begrip' van de regering kwam echter uit de mond van minister Bijleveld, terwijl de minister van Defensie niet over het beleid, maar slechts over de 'ijzerwinkel' gaat. Resultaat: nog meer krassen voor de minister van Defensie.

Ten slotte speelde zich in de tweede helft van januari de 'soap' rond de Marinierskazerne in Vlissingen af. De oorsprong van het plan om de parate marinierseenheden van Doorn naar Vlissingen te verplaatsen ligt in een een-tweetje tussen toenmalig minister Hillen van Defensie (CDA) en de Zeeuwse commissaris Peijs (ook CDA). Na jaren trammelant concludeerde Defensie dat het beter was de verhuizing af te blazen. De taak om dit in de regering af te timmeren werd neergelegd bij staatssecretaris Visser (VVD), die verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering. Zij stuitte niet alleen op weerstand in Zeeland en de Tweede Kamer, maar ook in het kabinet, waarbij CDA-vicepremier De Jonge het voortouw nam. Ongeacht de uiteindelijke uitkomst liep de defensieleiding opnieuw beschadigingen op, nu in de persoon van staatssecretaris Visser en werd de verhouding tussen CDA en VVD er niet beter op.

Nu is 2020 een belangrijk jaar voor Defensie. Ten eerste pakken de donkere wolken zich weer samen boven het departement. De eerste maatregelen om de exploitatie terug te dringen zouden al in januari genomen zijn. Ten tweede is dit het jaar waarin de Herijking van de Defensienota 2018 moet plaatsvinden. Zijn met die nota de eerste stappen gezet om de bij Defensie aangerichte schade te repareren, met de Herijking zou de krijgsmacht weer voorwaarts moeten gaan. Om de hiervoor benodigde extra fondsen te krijgen is een sterke politieke leiding een absolute voorwaarde. Er zijn immers heel veel kapers op de kust. Het klimaat, de zorg en het onderwijs schreeuwen ook om extra geld. Door de automutilatie van Bijleveld en Visser gedurende de afgelopen tijd zijn beide bewindslieden, indien niet vleugellam, dan toch aangeschoten wild geworden. Veel politieke goodwill hebben zij niet meer en de onenigheid tussen de twee grootste regeringspartijen helpt ook niet echt, integendeel.

Nederland heeft recht op een op haar taak berekende krijgsmacht. Ik ben bang dat dit er door het politieke gehannes en de schade die de bewindslieden hierdoor geleden hebben, de komende jaren niet van zal komen.

Verder in dit nummer

Op de vorige bladzijde heeft u het Defensienieuws kunnen lezen van de hand van uw hoofdredacteur. In dit nummer treft u nog twee bijdragen van hem aan. Op de bladzijden 8 – 10 beschrijft hij de in zijn ogen rampzalige conditie van het operationeel gezondheidszorgsysteem van de krijgsmacht in **Je zult maar gewond raken**. Op de bladzijden 18 en 19 bespreekt hij onder de titel **Een boek van een man met een missie** het boek 'Kapitein Raymond Westerling en de Zuid-Celebes-affaire (1946 - 1947), Mythe en werkelijkheid' van Bauke Geersing. Een artikel van Rick Meessen (TNO) kunt u vinden op de bladzijden 4 – 7. Hij stelt zich de vraag: is **De 'Arctic', het nieuwe domein voor hybride conflicten?** Onze medewerker Jan van den Berg heeft met twee korte artikelen bijgedragen aan dit nummer. Op bladzijde 11 bespreekt hij het boek 'De Tweede Wereldoorlog in infographics' en op de bladzijden 14 en 15 treft u **Tactical Decision Game toont hoe militairen beslissingen nemen** van zijn hand aan. Ook onze twee columnisten hebben natuurlijk bijgedragen aan dit nummer. Op de bladzijden 12 en 13 gaat Kees Homan in **"Voor wat, hoort wat"** in op de diplomatie van de regering Trump. László Marácz beschrijft op de bladzijden 16 en 17 de **stand van zaken** van **Het Chinese 'Belt and Road Initiative'.**

Foto voorpagina: Twee Amerikaanse onderzeeboten in het poolijs. Er is sprake van een toenemende NAVO-aanwezigheid in de 'Arctic'.
Foto: Submarine Force Pacific

De ‘Arctic’, het nieuwe domein voor hybride conflicten?

Drs. W.R.M.J. Meessen*)

De afgelopen jaren is de aandacht voor het Noordpoolgebied, de ‘Arctic’, wereldwijd fors toegenomen. Trump’s tweet om Groenland te kopen, diverse landen die een ‘Arctic’-strategie uitbrachten, waarvan die van China de meest aandacht trok, en NAVO’s groeiende aanwezigheid in de ‘Arctic’ met oefeningen zoals Trident Juncture, zijn slechts enkele voorbeelden hiervan. Het begrip ‘New Cold War’ heeft daardoor inmiddels zijn intrede gedaan. De vraag is echter of de ‘Arctic’ daadwerkelijk een ‘casus belli’ is. De vele belangen, zoals de toegang tot grondstoffen en nieuwe scheepvaartroutes, leveren in elk geval voldoende voedingsbodem voor competitie. Maar de acht Arctische landen hebben daarbij veel te winnen en tegelijkertijd ook te verliezen. Het is eerder te verwachten dat de competitie in de ‘Arctic’ op een hybride wijze gevoerd zal worden. De belangrijkste spelers lijken daarop al voor te sorteren.

De katalysator voor de groeiende belangstelling en belangen in de *Arctic* is de klimaatverandering. Door de opwarming van de aarde, die in de *Arctic* tweemaal zo snel gaat als op de rest van de aarde, dooit het poolijs rap. Een recente studie van de Universiteit van California-Los Angeles heeft door gebruik te maken van een nieuwe voorspellingsmethode vastgesteld dat een ijsvrije *Arctic* tussen 2044 en 2067 te verwachten is[1]. Dit betekent nog steeds een grote tijdsmarge, maar geeft wel aan dat we met zekerheid mogen aannemen dat we binnen vier decennia de negatieve en positieve gevolgen van een toegankelijke *Arctic* gaan ervaren. Er staat daarbij veel op het spel: naast reeds genoemde voordelen zoals het ontginnen van energiebronnen en de nieuwe vaarroutes, die de vaartijd tussen Azië en Europa beduidend verkorten, zullen we ook met dramatische gevolgen te maken krijgen. Veranderingen in zeespiegelniveau, extreem en onvoorspelbaar weer, dooiende permafrost, die met name voor een groot deel van Noord-Rusland van toepassing is, zijn slechts enkele voorbeelden van een verwachte klimaatchaos [2].

Met oefeningen als Trident Juncture is de NAVO steeds meer aanwezig in de ‘Arctic’. Foto: MinDef

De klimaatverandering zal in de ‘Arctic’ dramatische gevolgen hebben. Foto: Wikimedia Commons, Andreas Weith

Strategische belangen

Voor veel spelers, zo niet voor de hele wereld, staat er veel op het spel. De belangrijkste spelers zijn in eerste instantie de landen die deels binnen de Noordpoolcirkel liggen en die zich in 1996 verenigd hebben in de Arctische Raad. Het betreft Canada, de Verenigde Staten, IJsland, Noorwegen, Zweden, Finland, Rusland en Denemarken, die laatste vanwege Groenland en de Faeröer-eilanden. Maar ook China, als niet Arctisch land, heeft veel belangen in het Noordpoolgebied. In de decemberuitgave van Armex heeft Kees Homan hierover al uitvoerig geschreven. Toegang tot olie- en gasvoorraden, de potentiële visvolumes en een noordelijke vaarroute als onderdeel van China’s omvangrijke Belt and Road Initiative zijn belangrijke drijfveren voor China om een prominente plek op te eisen in de Arctische Raad, waarin ze nu slechts waarnemer zijn.

Rusland

Rusland is momenteel de Arctische speler bij uitstek. Niet zo verrassend als we bedenken dat Poetin’s ambitie om een wereldmacht te zijn, gebaat is bij een hegemonie in de *Arctic*. Daarmee kan Rusland niet alleen respect afdwingen, maar ook zijn wil opleggen als het gaat om de toegang tot de Noordoostelijke Doorvaart. Poetin heeft eerder al aangegeven dat buitenlandse oorlogsschepen alleen met toestemming van Rusland deze route, en dan in het bijzonder het deel dat de Russische wateren doorkruist (Noordelijke Zeeroute), mogen gebruiken, waarbij deze schepen 45 dagen van tevoren hun aanvraag moeten indienen[3]. Voor de civiele schepen zou Rusland als *flow security provider* willen optreden door commerciële diensten te gaan aanbieden. Aangezien we ook in een ijsvrije *Arctic* nog steeds te maken zullen hebben met extreme omstandigheden en mogelijk ook plaatselijk ijs, is het aanbieden van ijsbrekercapaciteit een reële dienst. Rusland heeft momenteel verreweg de grootste ijsbrekervloot: met 41 schepen bezitten zij ruim meer dan de helft van de wereldwijde vloot van ijsbrekers en bovenal beschikken ze ook over de krachtigste ijsbrekers, waarbij de Arktika[4] de nieuwste parel is. In september 2019 werd bekend dat Rusland plannen heeft om nog negen nieuwe ijsbrekers te gaan bouwen[5]. Daarmee blijft zijn hegemonie op dit terrein tot in lengte van jaren bestaan.

80% van het Russische nucleaire wapenarsenaal is toegewezen aan de Noordelijke Vloot.
Foto: Wikimedia Commons, Ministry of Defence of the Russian Federation

Maar Rusland is ook beducht voor te veel actoren en activiteiten in de *Arctic*, met name in de Barentszzee waar de Russische Noordelijke Vloot opereert vanuit haar thuishaven in Moermansk. In dit gebied heeft Rusland het *bastion defence* concept[6] ontwikkeld, dat erop gericht is om volledige maritieme controle te hebben over de Barentszzee en *sea denial* mogelijkheden te hebben in een groot gebied daarbuiten. Doel hiervan is om zo de Noordelijke Vloot vrijheid van handelen te geven in de noordelijke wateren, reikend van de Atlantische Oceaan tot aan de Stille Oceaan. Ook het gegeven dat 80% van het Russische nucleaire wapenarsenaal is toegewezen aan de Noordelijke Vloot[7], maakt de bescherming daarvan vitaal voor de Russische afschrikkingsdoctrine.

Spitsbergen

Het kleine Spitsbergen is een potentieel lont in het kruitvat. Dit eiland is, gezien zijn ligging, van strategische waarde: wie Spitsbergen beheerst, heeft een strategisch voordeel in de *Arctic*. In 1920 is via het Spitsbergenverdrag vastgelegd dat Spitsbergen onder soevereiniteit van Noorwegen valt, waarbij wel enkele voorwaarden zijn gesteld. Zo moet Noorwegen inwoners van de landen die het verdrag ondertekenden, de vrijheid laten economisch actief te zijn op Spitsbergen en in de omringende zeegebieden. Ook is een voorwaarde dat Spitsbergen niet gebruikt mag worden voor militaire doeleinden. Over dat laatste heeft Rusland een dispuut met Noorwegen, aangezien de Noorse Kustwacht, die onderdeel is van de Noorse marine, rondom Spitsbergen opereert en Rusland dit ziet als een militair gebruik.

Nog belangrijker in de hele discussie rondom Spitsbergen is dat Rusland in 1920 niet betrokken is geweest bij de totstandkoming van het verdrag, een gevolg van de Russische revolutie in die periode. Rusland heeft echter altijd grote bezwaren gehad tegen dit verdrag, mede ook omdat Rusland een historische claim heeft op Spitsbergen: volgens Rusland waren het Russische burgers die in 1569 als de eerste kolonisten op Spitsbergen aankwamen[8]. Dat Spitsbergen ook nog binnen Ruslands eerste cirkel van het *bastion defence* gebied ligt, maakt het voor Rusland nog urgenter om met argusogen naar Spitsbergen te kijken, en in het bijzonder naar de activiteiten van andere landen aldaar.

Groenland en IJsland

Groenland speelt een bijzondere rol in de Arctische polemiek. Groenland beschikt over zeldzame aardmetalen die onder meer in smartphones en elektrische auto's worden gebruikt. Veel landen hebben grote interesse voor deze metalen en zouden ze willen delven. Ook de aanwezigheid van olie- en gasvelden rondom Groenland is een aantrekkingskracht voor velen. Hoewel Groenland deel uitmaakt van het Koninkrijk Denemarken, is het in grote mate autonoom met uitzondering van het buitenland- en defensiebeleid. Groenland heeft het recht om via een referendum onder de eigen bevolking volledige onafhankelijkheid van Denemarken te kunnen uitroepen. Om die reden is het voor onder meer China interessant om een wig te drijven tussen Groenland en Denemarken en daarmee een katalysator te zijn voor Groenlandse onafhankelijkheid. Dat zou China veel meer speelruimte geven om activiteiten op Groenland te ontplooien dan nu het geval is.

IJsland is de vreemdere eend in de bijt. Door de mislukte onderhandelingen over EU-toetreding, deels ook te wijden aan de gevolgen van het Icesave bankfaillissement, is IJsland minder *EU-minded*. China heeft deze kans aangegrepen, en heeft in 2013 een energie- en handelsverdrag met IJsland afgesloten, met als gevolg dat China inmiddels forse investeringen heeft gedaan in onder meer onderzoek en groene energie[9]. Inmiddels zijn ook de Verenigde Staten wakker geschud door de toenemende assertiviteit en pro-activiteit van China in de *Arctic*, en met name op IJsland en Groenland. Om die reden investeren de Verenigde Staten in de renovatie van de Marinebasis Keflavik, waar tot 2006 Amerikaanse troepen waren gestationeerd. De renovatie voorziet voorlopig alleen in een tijdelijke stationering van het P-8 Poseidon patrouillevliegtuig[10]. Maar wie weet wat er nog gaat komen.

Voor China is elke potentiële scheurlijn tussen de Arctische landen een kans om zijn positie in de *Arctic* te versterken. Naast economische zullen ook geopolitieke motieven een rol spelen. De Amerikaanse invloed en aanwezigheid in de Zuid-Chinese Zee heeft China altijd geïrriteerd. Met haar aanwezigheid in Groenland en IJsland kan het de rollen deels omdraaien.

De Noorse Kustwacht opereert in de wateren rond Spitsbergen. Foto: Wikimedia Commons, Bjoertvedt

Een P-8 Poseidon patrouillevliegtuig op de Marinebasis Keflavik. Foto: US Navy

China is er veel aan gelegen zijn positie in de 'Arctic' te versterken. Foto: Wikimedia Commons, Timo Palo

Een casus belli?

Er is sprake van een toenemende militarisering van de *Arctic*. Rusland is al sinds tien jaar bezig met het versterken van zijn aanwezigheid in deze regio. De eerder genoemde Noordelijke Vloot wordt gemoderniseerd en is uitgebreid met een *arctic brigade*[11], het testen van nieuwe wapens zoals het onlangs in het nieuws gekomen hypersoon wapen Avangard, vindt er plaats en sinds 2014 zou Rusland naar eigen zeggen 475 faciliteiten hebben gebouwd in de *Arctic*, daaronder landingsbanen, haveninfrastructuur en een moderne militaire basis op Frans Josef Land[12].

De andere Arctische landen zien de dreiging vanuit Rusland en hebben inmiddels maatregelen genomen. Zo heeft Denemarken zijn defensiebudget in 2018 met 20% verhoogd en versterkt het zijn capaciteit voor het bestrijden van onderzeeboten[13]. Ook de toegenomen NAVO-aandacht en -aanwezigheid is een signaal dat de *Arctic* serieus wordt genomen. NAVO ACT (Allied Command Transformation) heeft de afgelopen twee jaar de Arctische regio tot een van haar drie strategische toekomstscenario's gemaakt. Voor landen als Noorwegen en Denemarken is de verhoogde NAVO-aanwezigheid wel een dun lijntje. Enerzijds is de rugdekking van NAVO en in het bijzonder de Verenigde Staten welkom, anderzijds werkt dit ook als een rode lap op de Russische stier. Momenteel is de afstemming tussen Noorwegen en Rusland op operationeel-tactisch niveau goed, ingeval van incidenten, zoals *search and rescue support,* zijn de lijnen kort en wordt er snel gehandeld. Maar de situatie rondom Spitsbergen blijft heikel en ook de toename van GPS-storingen in de Noorse regio's Finnmark en Tromsø, waarbij beschuldigend wordt gekeken naar Rusland[14], doen de irritaties over en weer toenemen.

Ondanks dit alles is de vraag of een militair conflict aannemelijk is. Mogelijk dat een uit de hand lopend incident de vlam in de pan doet slaan, bijvoorbeeld een aanvaring of schietincident tussen een Russisch en Amerikaans schip in de Beringstraat. Boekenschrijvers maar ook het Pentagon hebben zo'n scenario al meermaals beschreven en zelfs doorgespeeld in wargames.
Maar niet alleen de Amerikaanse defensie gebruikt *Arctic* scenario's in wargames, inmiddels doen meerdere landen en ook de NAVO dit. De Nederlandse onderzoeksorganisatie TNO heeft het afgelopen jaar meermaals meegewerkt aan nationale en internationale *Arctic* wargames. Daarbij viel steeds op dat ook tal van geënsceneerde scenario-incidenten uiteindelijk niet tot een openlijk militair conflict leidden; steeds weer vond de-escalatie plaats. Uiteraard is hiermee het bewijs te dun om te kunnen stellen dat de *Arctic* geen casus belli oplevert. Wel konden we waarnemen dat er steeds meer hybride campagnes werden ontwikkeld met als doel de eigen positie te versterken en die van enkele anderen te ondermijnen.

Manifestaties van huidige hybride dreigingen

Hybride dreigingen in de *Arctic* manifesteren zich niet alleen in wargames maar zijn al dagelijkse realiteit. Zoals reeds genoemd zijn Groenland, IJsland en Spitsbergen belangrijke strategische aangrijpingspunten en daarom interessant doelwit voor hybride campagnes en dreigingen. China probeert via economische en financiële investeringen haar invloed en *foothold* te vergroten op Groenland en IJsland, en kan daarmee ook druk op die landen uitoefenen. Denemarken maakt zich daarom al zorgen over de bekende *debt trap* waar Groenland in terecht kan komen[15]. China zou bijvoorbeeld via druk op IJsland ook indirect invloed kunnen verkrijgen in de Arctische Raad, waarvan IJsland momenteel het tweejarig voorzitterschap heeft. Een ander middel dat China in de *Arctic* lijkt in te zetten, is het misbruiken van wetenschap voor militaire doeleinden, ook wel *weaponizing science* genoemd. Volgens Amerikaanse[16] en Deense[17] inlichtingendiensten gebruikt China haar Arctische researchfaciliteiten, zoals het Yellow River station op Spitsbergen, niet alleen voor civiele doeleinden. Het onderzoek dat China doet, heeft een *dual use* karakter en zou daarmee een voorbode zijn van versterkte Arctische militaire aanwezigheid van China op termijn. Ook wordt vermoed dat Chinese onderzoekers werkzaam in de *Arctic*, een bron zijn voor militaire inlichtingen.

Rusland probeert op allerlei manieren haar aanwezigheid op Spitsbergen te versterken. Inmiddels is toerisme daarin een belangrijke pion geworden. Het voormalige steenkolenbedrijf Arktikugol dat decennialang een onrendabele kolenmijn in Barentszburg (Spitsbergen) heeft geëxploiteerd, is sinds kort op last van hogerhand getransformeerd in een reisorganisator. Daarmee kan het bedrijf commercieel blijven bestaan, maar wellicht belangijker is dat

De Russische Noordelijke Vloot is uitgebreid met een 'arctic brigade'. Foto: mil.ru

Er is sprake van een toenemende NAVO-aanwezigheid in de 'Arctic'. Foto: Flickr, Soldatnytt

Het Russische bedrijf Arktikugol heeft decennialang een onrendabele kolenmijn in Barentszburg op Spitsbergen geëxploiteerd. Foto: Wikimedia Commons, Bjoertvedt

hierdoor een forse toename van Russische toeristen op Spitsbergen wordt gecreëerd[18]. Door het toerisme juist te ontwikkelen binnen het soevereine Noorwegen, in plaats van op andere mogelijke locaties, geeft Rusland een politiek signaal af dat het op Spitsbergen ook invloed kan uitoefenen langs niet-militaire lijnen. Maar ook andere lijnen worden niet geschroomd. Zo past de vermeende aanwezigheid van Russische Spetsnaz-eenheden op Spitsbergen[19] in 2019 en de daaropvolgende ontkenning door Rusland, ook goed in het inmiddels bekende patroon van Russische hybride campagnes.

Een dreiging die zich in de *Arctic* nog niet heeft gemanifesteerd, is het saboteren van zeekabels, die nog steeds het merendeel van de wereldwijde datatransport voor hun rekening nemen. Zo worden er dagelijks financiële data ter waarde van 10 triljoen dollars over deze lijnen verstuurd. Rusland heeft in de Krim al met hulp van haar *little green men* zeekabels tussen de Krim en Oekraïne doorgesneden, waardoor het internet op de Krim door Rusland kon worden gecontroleerd. De nieuwe Russische Yantar scheepsklasse beschikt over zogeheten *disrupting cable signals* capaciteiten. Daarmee zou Rusland ook in de *Arctic*, waar als onderdeel van de Chinese Digital Silk Road inmiddels al gewerkt wordt aan nieuwe zeekabels van Azië via Alaska naar Siberië en terug naar Azië, een belangrijk middel in handen hebben om door spionage of sabotage de dingen naar zijn hand te zetten[20].

Hoe nu verder?

Voor de EU en NAVO is het van belang om Groenland, IJsland en Spitsbergen binnen de Westerse invloedssfeer te houden en daarmee pogingen van Rusland en China om een *foothold* in deze landen te krijgen, in te perken of zelfs te neutraliseren. Omdat het ook niet in het belang is en niet in de huidige ideologie van EU en NAVO past om af te stevenen op militaire confrontatie met beide landen, zullen EU en NAVO ook slim moeten nadenken over het inzetten van middelen binnen het hele DIMEL-spectrum (*Diplomacy, Information, Military, Economy, Legal*). Een EU-IJsland partnerschap 2.0, waarin klimaat en duurzame energie belangrijke elementen zijn en daarmee de IJslandse economie versterken, of een westerse invulling van *weaponizing science* voor de *Arctic* zijn mogelijke voorbeelden hiervan. In dat laatste geval kan gedacht worden aan het uitzenden van reservisten met een wetenschappelijke achtergrond die onderzoek doen naar de leef- en werkomstandigheden in de *Arctic* als opstap naar een toekomstig militair optreden aldaar. Maar ook een EU-Marshallplan voor Groenland, om daarmee gedurende enkele jaren forse investeringen in het land te doen en zo Chinese investeringen te dwarsbomen, zou nadere verkenning verdienen. Er zullen immers creatieve en niet altijd voor de hand liggende opties bekeken moeten worden. Als één ding namelijk duidelijk is geworden in de wereld van hybride conflicten en dreigingen is dat niets uitgesloten is.

*) Rick Meessen is *principal advisor* Defence and Security bij TNO en houdt zich o.a. bezig met toekomstverkenningen en de rol van technologie daarin.

Eindnoten

[1] https://www.highnorthnews.com/en/new-study-narrows-window-ice-free-arctic-early-2044
[2] Global environmental consequences of twenty-first-century ice-sheet melt, Nicholas R. Golledge et all, published in Nature, volume 566, pages 65-72, 6 February 2019
[3] https://icds.ee/russias-military-capabilities-in-the-arctic/
[4] https://www.highnorthnews.com/en/russias-brand-new-nuclear-icebreaker-arktika-begin-sea-trials
[5] https://www.arctictoday.com/already-the-worlds-largest-a-russian-icebreaker-fleet-is-set-to-expand/
[6] Chatham House research paper: Russia's military posture in the Arctic, Mathieu Boulegue, 28 June 2018
[7] Kristian Søby Kristensen and Casper Sakstrup, "Russian Policy in the Arctic after the Ukraine Crisis". Centre for Military Studies, University of Copenhagen, September 2016, p. 19
[8] https://thebarentsobserver.com/en/security/2017/10/kommersant-russia-lists-norways-svalbard-policy-potential-risk-war
[9] http://isdp.eu/pressure-in-the-arctic-china-iceland-relations/
[10] https://www.stripes.com/news/no-permanent-basing-for-navy-sub-hunters-in-iceland-despite-construction-projects-1.505835
[11] Chatham House research paper: Russia's military posture in the Arctic, Mathieu Boulegue, 28 June 2018
[12] https://edition.cnn.com/2019/04/04/europe/russia-arctic-kotelny-island--military-base/index.html
[13] https://www.highnorthnews.com/en/denmark-increases-defense-spending-and-prepares-chasing-submarines
[14] https://thebarentsobserver.com/en/security/2019/01/norway-tired-russian-military-gps-jamming-unacceptable-and-risky
[15] https://www.arctictoday.com/controversy-greenland-airports-shows-china-still-unwelcome-arctic/
[16] US DoD Annual report to Congress, Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2019
[17] https://www.reuters.com/article/us-usa-arctic/china-mixing-military-and-science-in-arctic-push-denmark-idUSKBN1Y3116
[18] https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/een-invasie-van-reizigers-de-russische-verovering-van-het-noorse-spitsbergen-is-van-toeristische-aard-tot-nu-toe~b6f1052f6/
[19] https://www.aldrimer.no/russiske-spesialstyrker-pa-norsk-jord/
[20] https://www.maritime-executive.com/editorials/subsea-cables-in-a-thawing-arctic

De nieuwe Russische Yantar scheepsklasse beschikt over zogeheten disrupting cable signals capaciteiten. Foto: Flickr, Ak Pk

Je zult maar gewond raken

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij *)

Dit artikel begint met de bekende boodschap dat er de eerste 25 jaar na het einde van de Koude Oorlog enorm is bezuinigd op Defensie. In 1993 bedroegen de defensie-uitgaven van Nederland nog meer dan 2,1% van het bruto binnenlands product (bbp). In 2015 was dit gekrompen tot net iets meer dan 1,1%. (Bron: Defensienota 2020.) Hadden de bezuinigingen in de periode 1990-2010 al een grote aanslag gepleegd op de gevechtskracht van de krijgsmacht, de bezuinigingen van het kabinet Rutte I – het zogenaamde miljard van Hillen – gaven de genadeslag.

Lichte stijging

Gelukkig begon politiek Den Haag in te zien dat onze krijgsmacht echt tot op het bot was uitgekleed. Stond in het Regeerakkoord van Rutte II nog een structurele bezuiniging op Defensie van 250 miljoen euro gepland, mede door de verslechterende internationale toestand is dit niet gerealiseerd en is het Defensiebudget tijdens die kabinetsperiode zelfs licht gestegen.
Deze lichte stijging was echter lang niet genoeg om zelfs maar een begin te maken met het repareren van de schade. Daarom kondigde minister Bijleveld in de Defensienota 2018 aan dat eerst de basis op orde moest worden gebracht. Ook gaf zij aan dat de extra investeringen van het Kabinet Rutte III onvoldoende waren om aan de eisen van de NAVO te voldoen. Daarvoor was een extra inspanning nodig.

De NAVO constateert een gebrek aan gevechtskracht bij de Nederlandse brigades. Foto: Marshallmuseum

Toestand KL

In de huidige toestand is de Koninklijke Landmacht (KL) er misschien wel het ergst aan toe. Niet voor niets schreef de NAVO in de Capability Review die in de zomer van 2018 verscheen: "*The Netherlands' land forces would be seriously challenged if engaged in a high-end battle against a peer opponent*." Een belangrijke oorzaak is volgens de NAVO een gebrek aan gevechtskracht bij de Nederlandse brigades. Dat is echter niet de enige reden. Operationeel optreden op land is het optreden van verbonden wapens. Dit is alleen mogelijk met afdoende ondersteuning en in de huidige situatie beschikt de KL volgens de NAVO niet alleen over onvoldoende gevechtskracht, maar is ook sprake van *logistic shortfalls*.

Gewonden moeten binnen twee uur op de operatietafel kunnen liggen. Foto: MinDef

Geneeskundig systeem als voorbeeld

Hoe ernstig de toestand is van de Nederlandse eenheden die *combat service support* leveren, wil ik laten zien aan de hand van een voorbeeld. Dit gaat over de geneeskundige ondersteuning van onze troepen. We gaan daarbij uit van een interview met de commandant van de Defensie Gezondheidszorg Organisatie, commandeur-arts Blom, dat op 28 november 2019 is gepubliceerd op het Defensie Platform onder de titel "Het glas is behoorlijk leeg, maar er kan wel een flinke slok worden genomen"[1].

Een aantal citaten uit het artikel.
- Ondanks de bezuinigingen in 2011 die ervoor zorgden dat de militaire gezondheidszorg 35% van de sterkte moest inleveren, en het hoge aantal vacatures bij de GNK-eenheden, denkt de commandant Defensie Gezondheidszorg Organisatie, commandeur-arts Remco Blom, nog wel in mogelijkheden.
- De totale omvang van de militaire gezondheidszorg is ongeveer 3.000 mensen. En met 3.000 mensen kun je makkelijk een brigade ondersteunen. We moeten het wel organiseren, en daar moeten mensen aan wennen.
- … in een gevecht met een hoogbeweeglijke grote eenheid …. moet je binnen 60 minuten op een plek zijn waar de voortgezette handelingen om iemand in leven te houden worden voortgezet. En vanaf daar gaat er dan nog een uur in om bij de chirurg te komen. Dus maximaal 2 uur met een station ertussen, maar veel liever een uur.
- Bij een Afghanistanscenario moeten de Role-2-enhanced hospitalen van 400 GNK bataljon komen ….. Dus die commandant 400 GNK, die heeft eigenlijk als taak om al die delen bij elkaar te voegen en er een werkbaar geheel van te maken.
- ... als er nu iemand op de grote rode knop drukt, dan rijden we naar bijvoorbeeld het oosten en gaan we aan het werk.

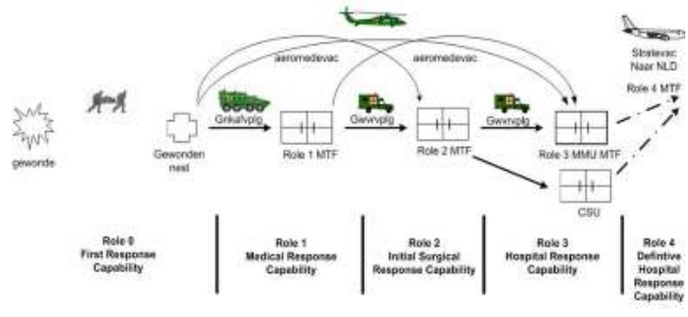

Het operationeel gezondheidszorgsysteem

Ietsje meer realisme

Tot zo ver het optimistische deel van het verhaal. Daarna wordt de toon heel wat minder optimistisch, of eigenlijk realistischer. Weer een paar citaten.

- Van het systeem wat ik nu vertel zijn er onderdelen echt aanwezig en werkzaam, sommige onderdelen bestaan, maar werken net niet omdat er te weinig mensen zijn, of te weinig oefengelegenheid is, of omdat er te veel andere dingen zijn gedaan, en sommige onderdelen bestaan nog niet eens, omdat we gewoon de spullen niet hebben.
- als we in een NAVO-scenario een brigade inbrengen, en dan een optelsom maken van wat we nodig hebben, er heel weinig dingen van het verlanglijstje afgevinkt kunnen worden die we al hebben. De meeste dingen hebben we een beetje, en sommige dingen hebben we niet.
- ….. maar we bieden niet de oefeningen en het werken in de praktijk en scholingsmogelijkheden die zij wel verwachten. En daar moeten we wel naartoe groeien.

Samenvattend

Blom is dus optimistisch ondanks een reductie van het aantal functies met 35%, maar erkent dat er diverse tekortkomingen zijn. Niet alles is er en wat er is, is niet allemaal geheel inzetbaar, maar het is vooral een kwestie van goed organiseren – door commandant 400 Geneeskundig Bataljon – en dat organiseren is nog voor verbetering vatbaar. Een brigade is dan goed te ondersteunen. En …. als er onverhoopt een groot conflict uitbreekt, rijden we naar het oosten en gaan we aan de slag.

De wrange werkelijkheid

Hoe is de situatie werkelijk? Het gaat hierbij om de vraag: kan het optreden van de Nederlandse krijgsmacht in een grootschalig conflict geneeskundig worden ondersteund? De eerste hoofdtaak van de krijgsmacht is immers in belang toegenomen. Er is een gordel van instabiliteit rondom Europa ontstaan en het is niet langer ondenkbaar dat (delen van) de krijgsmacht voor de eerste hoofdstaak worden ingezet. De Defensienota 2018 stelt niet voor niets dat het woord 'ambitieniveau' niet langer gebruikt wordt. "De inzet van de krijgsmacht is namelijk geen 'ambitie', maar noodzaak." Daarnaast spreek ik bewust van de krijgsmacht en niet van de landmacht. De DGO en 400 Geneeskundig Bataljon moeten immers alle krijgsmachtdelen kunnen ondersteunen.

Voordat ik verder ga, is een stukje theorie nuttig en nodig. De NAVO kent vier niveaus van geneeskundige behandeling. *Role 1* geeft een eerste opvang met primaire medische capaciteiten. Het wordt meestal verleend door eenheden die op bataljonsniveau opereren. *Role 2* wordt meestal op brigadeniveau ingezet. Dit niveau kent drie vormen waarin wordt opgetreden: *forward, basic* en *enhanced*. In het laatste geval is sprake van capaciteiten die kunnen voorzien in specialistische en hospitaalzorg om de patiënten te stabiliseren en voor te bereiden op strategische evacuatie. In deze vorm van geneeskundige behandeling kan 400 Geneeskundig Bataljon voorzien. Daarnaast zijn er nog mobiele *role 3* capaciteiten. Deze worden doorgaans ingezet op divisieniveau. Nederland beschikt hier niet over. Ten slotte is er *role 4*. Dit is de nationale militaire en civiele capaciteit die voorziet in een eindbehandeling.

Om te bepalen of Nederland op geneeskundig gebied adequaat kan optreden in een grootschalig conflict gebruik ik in de eerste plaats een ander artikel. Dat is in 2018 in de Militaire Spectator verschenen, van de hand van majoor Willem Goes en heeft als titel "Geneeskundige ondersteuning van landoptreden bij een grootschalig conflict"[2].

Ik wil hier verder geen aandacht besteden aan de *role 1* geneeskundige verzorging, maar ga direct naar de benodigde chirurgische capaciteiten. Goes berekent in zijn artikel dat er per brigade een equivalent tien *medical treatment facilities* (MTF) nodig is. 400 Geneeskundig Bataljon kan met de huidige middelen vier MTF's uitbrengen.

De KL heeft drie brigades met daarnaast het Korps Commandotroepen als gevechtseenheid. Als we dan in gedachten houden dat ook het Korps Mariniers en in het buitenland optredende luchtmachteenheden ondersteuning van *role 2* capaciteit nodig hebben en dat ook op scheepsverbanden specialistische geneeskundige capaciteit nodig is, kunnen we concluderen dat de beschikbare capaciteit zwaar tekort schiet, zelfs als er maar één brigade-equivalent wordt ingezet.

'Role 1' geeft een eerste opvang met primaire medische capaciteiten. Foto: MinDef

Een gewonde wordt naar een Chinook vervoerd voor verder transport. Foto: MinDef

De beschikbare capaciteit schiet zwaar tekort

Afvoer naar 'role 4' moet plaatsvinden met strategische transportmiddelen, zoals de C-130 Hercules. Foto: MinDef

Gebrek aan afvoercapaciteit

Hier blijft het echter niet bij. Goes stelt dat voor de afvoer van gewonden per brigade negen NH-90 helikopters nodig zijn en voor verdere afvoer vanaf een *role 2 enhanced* naar achtergelegen medische installaties vier CH-47 Chinook helikopters. Bij de ondersteuning van de drie brigades van de KL zou dit de inzet betekenen van 27 NH-90's (meer dan 100% van het Nederlandse totaal) en twaalf CH-47's (60% van het toekomstige bestand). En als deze toestellen al beschikbaar zouden zijn, is het de vraag of ze kunnen worden ingezet, gezien de Russische capaciteiten op het gebied van *anti-access, area denial* (A2AD). In dat geval is alleen afvoer 'over de grond' mogelijk. De daarvoor benodigde transportcapaciteit is zowel bij de brigades als bij 400 Geneeskundig Bataljon verdwenen. Het probleem wordt nog groter als men bedenkt dat Nederland niet over *role 3* capaciteit beschikt. De afvoer naar *role 4* moet dus plaatsvinden met strategische transportmiddelen – of we moeten kunnen terugvallen op capaciteit van bondgenoten, wat onwaarschijnlijk is.

Te weinig deskundigheid

Daarnaast is er een essentieel tekort aan personeel met medische deskundigheid. Een voorbeeld is het enorm aantal vacatures algemeen militair verpleegkundigen (AMV). Indien daadwerkelijk een brigade wordt ingezet, zal elke MTF 24/7 inzetbaar moeten zijn en voortzettingsvermogen moeten hebben. In dat geval zijn er minimaal 2 teams met elke (para)medische discipline per MTF nodig om deze zorg te leveren. Indien alle MTF's worden ingezet is daar onvoldoende personeel voor. In tegenstelling tot vroeger kan nu nog slechts uit een beperkt aantal reservisten worden geput om dit tekort aan te vullen.

Tellen we bij deze problemen op dat 400 Geneeskundig Bataljon niet beschikt over voldoende transportmiddelen om het materieel van de hospitalen te verplaatsen en evenmin over voldoende hulppersoneel om de hospitalen (snel) op te bouwen, dan wordt het beeld nog treuriger.

Ongefundeerd optimisme

De berekeningen van majoor Goes zijn gebaseerd op onder andere Nederlandse en Duitse studies, NAVO- en Amerikaanse documenten en getoetst aan de cijfers in daadwerkelijke conflicten. Daarom ga ik ervan uit dat ze niet uit de lucht zijn gegrepen. Dat is het – enigszins genuanceerde – optimisme van commandeur Blom echter wel. Dit soort overoptimistische uitlatingen helpt niet de ernstige situatie waarin het militair geneeskundig systeem zich bevindt, op te lossen. Integendeel, zou ik zeggen. Alleen als de problematiek serieus wordt genomen, kan het begin van een oplossing in zicht komen. Het echt oplossen van problemen van deze omvang is met de op dit moment beschikbare budgetten niet mogelijk.

Ik kan niet anders dan hopen dat er op enig moment in de toekomst voldoende budget beschikbaar zal komen. Maar tot die tijd kan ik niet anders dan verzuchten: "Je zult maar gewond raken."

Eindnoten

*) De auteur was in de periode 1997 – 1999 Commandant 400 Geneeskundig Bataljon.

[1] Het gehele artikel is te vinden op http://www.defensieplatform.nl/2019/11/28/commandeur-arts-blom-het-glas-is-behoorlijk-leeg-maar-er-kan-wel-een-flinke-slok-worden-genomen/

[2] Het volledig artikel is te vinden op https://www.militairespectator.nl/thema/operaties/artikel/geneeskundige-ondersteuning-van-landoptreden-bij-een-grootschalig-conflict

400 Geneeskundig Bataljon beschikt niet over voldoende transportmiddelen om het materieel van de hospitalen te verplaatsen. Foto: MinDef

Boekbespreking

‘Infographics’ geven inzicht in de Tweede Wereldoorlog

Jan van den Berg

Over de Tweede Wereldoorlog zijn intussen complete bibliotheken volgeschreven. Maar altijd zijn er auteurs die met een nieuwe aanpak iets aan deze boekenberg kunnen toevoegen. Dit geldt bijv. voor de schrijvers van 'De Tweede Wereldoorlog in infographics'. Zoals de titel doet vermoeden vormt tekst niet de hoofdmoot van het boek. Die wordt gevormd door een paar honderd tekeningen, kaarten, grafieken en tabellen over zeer uiteenlopende aspecten van de grootste oorlog die de mensheid heeft gekend.

Dit levert een divers beeld op. Enerzijds behandelt het boek grote thema's, zoals het aantal slachtoffers onder burgers en militairen. Die blijven indrukwekkend, in welke vorm ze ook gepresenteerd worden. Met een sterftecijfer van ruim 75 miljoen is deze oorlog de grootste ramp die de mensheid over zichzelf heeft afgeroepen. Met 28 miljoen doden heeft de Sovjet-Unie hierin het grootste aandeel.

Interessant in dit boek is dat er bij landen met koloniën onderscheid gemaakt wordt tussen de slachtoffers in het land zelf en in de overzeese gebieden. Zo had Nederland 210.000 doden te betreuren, terwijl dat cijfer in Nederlands-Indië op maar liefst 3,3 miljoen lag. In het Britse Rijk zien we een soortgelijk verschijnsel. Het Verenigd Koninkrijk verloor 363.000 mensen, terwijl in de koloniën en dominions bijna 2,7 miljoen dodelijke slachtoffers te betreuren waren.

Naast de kosten in mensenlevens zijn er de economische kosten. Een grafiek laat voor een aantal landen zien hoe groot de schade van de oorlog was in relatie tot het bruto binnenlands product (bbp). De Sovjet-Unie spant ook hier de kroon. De schade bedroeg hier 540 procent van het bbp, gevolgd door Joegoslavië en Polen met 300%. De hoogste militaire uitgaven komen voor rekening van de Verenigde Staten, namelijk 296 miljard dollar. Dat komt overeen met 70% van het bbp gedurende de oorlogsjaren.

Hier staat een enorme productie tegenover. Van alle vrachtwagens die tijdens de oorlog zijn gemaakt, kwam maar liefst 63% uit Amerikaanse fabrieken. Duitsland kwam niet verder dan 9 %. Ook bouwde de VS bijna tweemaal zoveel tanks als Duitsland. Over de hele oorlog gezien, hebben de Geallieerden bovendien driemaal zoveel munitie verschoten als Duitsland, Italië en Japan.

De *infographics* hebben niet alleen betrekking op grote thema's. Deze worden afgewisseld door kleinere onderwerpen. Zo wordt de operationele inzet van de U-158 beschreven. Tussen september 1941 en juni 1942 bracht deze Duitse onderzeeboot tijdens twee reizen zeventien koopvaardijschepen tot zinken. Een Mariner patrouillevliegtuig van de Amerikaanse marine bracht de U-158 op 30 juni tot zinken. Er waren geen overlevenden.

Interessant is daarnaast de 'levensloop' van de Eerste Vrije Franse Divisie. Deze werd in juni 1940 in Engeland geformeerd. Na omzwervingen en gevechten in achtereenvolgens Midden-Afrika, het Midden-Oosten, Italië, Frankrijk en Duitsland werd de divisie direct na de oorlog ontbonden. Zo'n 37 procent van de manschappen had bestaan uit inwoners van de Franse koloniën in de Antillen, de Stille Zuidzee, Senegal, Tsjaad en Noord-Afrika.

Niet alleen de oorlogshandelingen worden in dit boek behandeld. Uiteraard staan de auteurs stil bij de Holocaust. Ook hier leveren de statistieken inzichten, die menigeen niet direct zal verwachten. Zo is van de 5,7 miljoen vermoorde Joden 'slechts' 18% omgekomen door het gas Zyklon B. Een bijna even groot deel is omgebracht met een kogel en ruim 40% door middel van koolmonoxide.

De volksverhuizingen direct na de Tweede Wereldoorlog spreken door hun omvang ook tot de verbeelding. Russische kolonisten trokken naar de Baltische staten, Oekraïner en Wit-Rusland, Polen uit die landen trokken westwaarts naar het huidige Polen. Duitsers uit Polen en andere Oost-Europese landen kwamen terecht in wat later Oost- en West-Duitsland zouden worden. Bij elkaar moesten 28 miljoen mensen gedwongen een nieuw thuisland vinden.

'De Tweede Wereldoorlog in infographics' biedt geen gestructureerd overzicht van het verloop van de Tweede Wereldoorlog. Het is geen geschiedenisboek in de strikte betekenis van het woord. Het echter wel een goed bruikbaar in combinatie met zo'n boek. Tal van grote en kleine thema's worden vooral cijfermatig belicht. Een brede mix van onderwerpen passeert de revue, hetgeen garandeert dat veel lezers er zaken van hun gading in kunnen vinden. Jammer is dat er geen register of zelfs maar een hoofdstukindeling is. Dat maakt het zoeken van een specifiek onderwerp lastig. Dat neemt niet weg, dat dit boek voor iedere geïnteresseerde in de Tweede Wereldoorlog de moeite waard is.

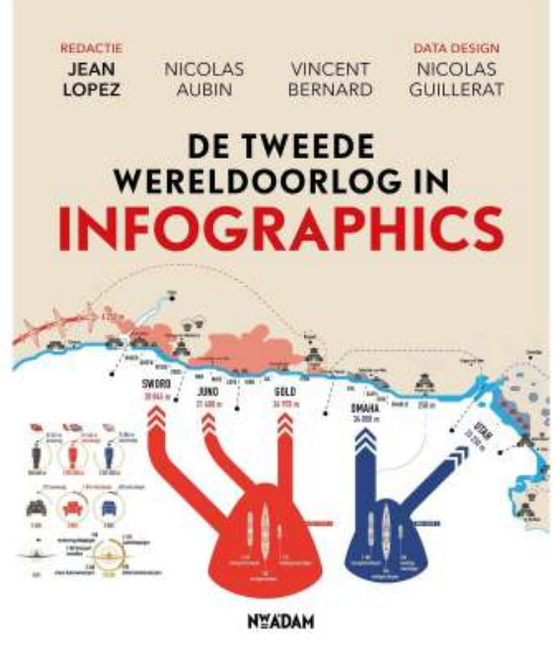

De Tweede Wereldoorlog in infographics
Jean Lopez, Nicolas Aubin, Vincent Bernard, Nicolas Guillerat
Nieuw Amsterdam
ISBN 9789046824948
192 blz.
€ 32,99

Column

“Voor wat, hoort wat”

Mr. drs. C. Homan

Over diplomatie bestaan veel omschrijvingen. Een definitie van Wikipedia luidt: “Diplomatie is de kunst en kunde van het voeren van overleg tussen twee groepen (of staten) om daarmee een bepaald doel te bereiken”. Meer praktisch zegt Ben Bot, voormalig Nederlands diplomaat: "Het is altijd een koehandel (..) Jij krijgt iets, maar je moet er wel iets voor teruggeven."

Ongehoorde uitholling

Hoe dan ook, de status van de Amerikaanse diplomatie onder president Donald Trump is duidelijk gedaald. Trump heeft bij zijn aantreden in het Witte Huis drastisch op het ministerie van Buitenlandse Zaken bezuinigd. Als gevolg daarvan zeggen ambtenaren en buitenlandse diplomaten dat de stemming op het departement van Buitenlandse Zaken “deplorabel” is en dat hele gangen leeg staan na het vertrek van goede, ervaren krachten.

Zo verklaarde voormalig topambtenaar Michael McKinley tijdens zijn impeachment-verhoor, dat de eerste vijftien maanden van de regering-Trump een “ongehoorde uitholling” van het ministerie van Buitenlandse Zaken lieten zien. “We raakten 20 procent van onze meest ervaren topmensen kwijt, we mochten geen nieuwe mensen aannemen en de minister, Rex Tillerson, zei dat hij het aantal werknemers met acht procent wilde korten”.

Gemakkelijke baan

Trump vindt zelf dat zijn belangrijkste adviseurs op het gebied van internationaal beleid een gemakkelijke baan hebben. “Want ik neem toch alle besluiten”, zegt hij. Zo laat Trump zich bijvoorbeeld weinig gelegen liggen aan de adviezen van de militairen. Hij beweerde zelfs meer verstand van militaire zaken te hebben dan zijn generaals. In de praktijk gaat Trump het liefst op zijn intuïtie af.

Tegengas Mattis

In strijd met de bezuinigingen van de president zei de voormalig Amerikaanse minister van Defensie, James Mattis, dat wanneer je het ministerie van Buitenlandse Zaken niet ten volle financiert, de minister van Defensie uiteindelijk meer munitie moet kopen. Mattis trad daarmee min of meer in de voetsporen van een van zijn voorgangers op Defensie, Robert M. Gates. Deze hield een speech in 2007, waarin hij een krachtig pleidooi hield voor een groter budget voor Buitenlandse Zaken. Verwijzend naar de hoge militaire uitgaven zei hij dat het accent niet alleen gericht moet zijn op de wapens en het staal van de militairen, maar ook op de andere elementen van nationale macht die in de komende jaren volgens hem cruciaal zullen zijn, zoals diplomatie. Dat maakt diplomatie, ondersteund door militaire en economische invloed, volgens Gates dan ook belangrijker dan ooit.

Koppositie China

Het wekt inmiddels geen bevreemding dat het opkomende China vorig jaar de koppositie op het gebied van diplomatieke vestigingen van de Verenigde Staten heeft overgenomen. Het aantal ambassades, consulaten en andere diplomatieke vestigingen van de Volksrepubliek bedraagt 276. Dat is drie meer dan de VS heeft. De jaarlijkse verhoging van het Chinese budget voor Buitenlandse Zaken in de afgelopen vijftien jaar komt onder meer tot uiting in steeds indrukwekkender Chinese ambassades en een uitgebreid netwerk van consulaten.

Corrupt

Trump heeft het Amerikaanse buitenlandbeleid inmiddels niet alleen grondig gewijzigd, maar hij is ook corrupt. Zijn ‘*America First*’, of liever: ‘*Trump First*’, domineert in de contacten met andere landen. Er bestaan in het Westen bovendien grote zorgen over de ongewisheid van het buitenlandbeleid. Als niemand kan zeggen wat morgen het Amerikaans buitenlands beleid zal zijn, is dat niet alleen gevaarlijk maar ook destabiliserend voor de wereld.

Diplomatie is de kunst en kunde van het voeren van overleg tussen twee groepen. Foto: Flickr, U.S. Department of State

Trump beweerde meer verstand van militaire zaken te hebben dan zijn generaals. Foto: Osan Air Base

‘Make America great again’, ofwel ‘America First’, domineert in de contacten met andere landen. Foto: Wikimedia Commons, Marc Nozell

Niettemin zijn er verscheidene buitenlandse politici die allemaal uit eigenbelang redenen hebben om in de gunst van Trump te willen staan. Er zijn ruwweg twee soorten leiders die overweg kunnen met Trump. De leiders van sommige democratieën kijken vooral naar het populisme van Trump en zijn kunst om kiezers aan te spreken, die zich lang achtergesteld hebben gevoeld. Een tweede soort bestaat uit autoritaire leiders, die de zakelijke aanpak van Trump waarderen. Zo knijpt Trump een oogje dicht voor de mensenrechten als politieke deals gesloten kunnen worden.

Verloedering

Met Trump deed in de Amerikaanse politiek en in de omgang tussen de Verenigde Staten en andere staten dan ook een zekere verloedering zijn intrede. Trump beledigt journalisten en probeert tegenstanders te kwetsen. Hij regeert in eigen land het liefst alsof hij zich alles kan permitteren.

Trump twittert regelmatig over de '*deep state*'. Volgens hem is dat een veronderstelde ambtelijke samenspanning tegen hem. Maar critici vinden dit volstrekte onzin. Er zijn volgens hen alleen professionals, die voor het landsbelang werken en die een eed van trouw aan de grondwet hebben afgelegd, niet aan een persoon. De opmerkingen van Trump wekken echter wantrouwen tussen het Amerikaanse volk en de professionals die het beleid uitvoeren.

Trump twittert regelmatig over de 'deep state'. Foto: Lazaro Gamio / Axios

Amerikaanse dictaten

Volgens Amerika-correspondent Bas Blokker (NRC-Handelsblad) is de diplomatie van de allianties in Washington vervangen door het kasboek van Trump van 'voor wat, hoort wat'. Trump wordt volgens Blokker wel omschreven als iemand die "pas een cheque uitschrijft aan iemand die bij hem in het krijt staat, als diegene vooraf betaalt". Dit gebeurt ook met de NAVO.

Trump ziet buitenlandse betrekkingen dus als transacties. Bondgenoten moeten betalen, anders zijn ze volgens Blokker geen goede bondgenoten. En als bondgenoten niet doen wat de Verenigde Staten willen, worden ze bestraft met sancties. Zo namen de Amerikanen maatregelen tegen de partijen die betrokken zijn bij de aanleg van gasleiding Nord Stream 2 tussen Rusland en Duitsland.

Bekend is ook de afkeer van Trump multilateralisme. Maar de overeenkomsten die Trump sluit, verdienen nauwelijks het predicaat 'bilateraal'. Veelal is sprake van eenzijdige eisen aan bondgenoten. Als zij Trump niet bevallen, dan kunnen sancties volgen.

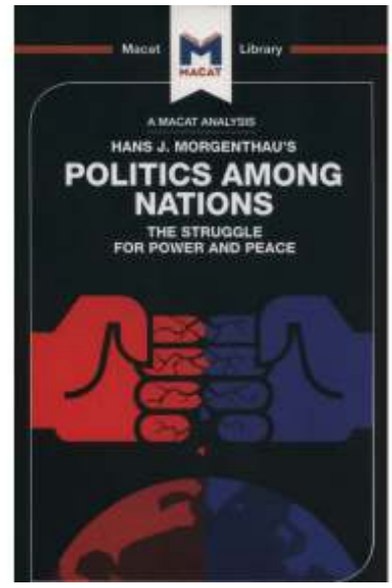

Hans Morgenthau noemt in zijn klassieke boek 'Politics among Nations' een aantal regels voor diplomatie. Foto: Amazon

Regels voor diplomatie

De realist Hans Morgenthau noemt in zijn klassieke boek 'Politics among Nations' een aantal regels voor diplomatie, waarvan de belangrijkste is, dat diplomatie het politieke toneel moet bekijken vanuit het gezichtspunt van andere naties (gedefinieerd in termen van hun nationale veiligheid). Kortom, een regel waarmee Trump zijn voordeel zou kunnen doen.

Morgenthau beargumenteert tevens dat landen voor diplomatie drie middelen ter beschikking staan. Dat zijn overreding, compromis, en de dreiging met geweld. Maar volgens Morgenthau moet je niet onevenredig veel aandacht besteden aan één van deze middelen. Om de effectiviteit van diplomatie te vergroten moeten landen deze middelen geïntegreerd toepassen om op de beste manier om te gaan met bepaalde problemen en situaties.

Dwang en narcisme

De diplomatie van Trump bestaat echter voornamelijk uit het verspreiden van of dreigen met sancties en straftarieven. Hij ziet tarieven als instrumenten om in zijn ogen oneerlijke handelsverhoudingen bij te sturen. Sancties (of het dreigen daarmee) worden gebruikt om het bereiken van een Amerikaanse doelstelling af te dwingen.

Voormalig Amerikaans topdiplomaat, William J. Burns, zegt ten slotte dat de diplomatie van Trump er een van narcisme is, gericht op behartiging van private belangen en die ten koste gaat van Amerikaanse nationale belangen.

De verwaarlozing van zijn plichten door Trump vindt volgens Burns plaats in een tijd dat de Verenigde Staten in een competitieve wereld dienen te steunen op meer, in plaats van minder diplomatie. Maar dat is helaas aan de dovemansoren van Trump gericht.

De diplomatie van Trump is gericht op behartiging van private belangen en gaat ten koste van Amerikaanse nationale belangen.
Foto: Flickr, James Cridland

Tactical Decision Game toont hoe militairen beslissingen nemen

Jan van den Berg.

Bedrijven en civiele organisaties kunnen leren van de krijgsmacht. Dat is de gedachte achter de 'tactical decision games', die de Koninklijke Landmacht regelmatig organiseert. Zo kunnen buitenstaanders kennismaken met de manier waarop militairen beslissingen nemen. Dat gebeurt bijvoorbeeld aan de hand van het optreden van de krijgsmacht ten tijde van de orkaan Irma, die in 2017 een spoor van verwoesting trok over Sint Maarten.

Het militaire bedrijf is ingesteld op het, al of niet grootschalig, optreden in gevaarlijke en chaotische omstandigheden. Daar hoort een manier van leidinggeven bij, waar mensen en organisaties in de burgermaatschappij wat van kunnen leren. Dat besef leeft ook bij de krijgsmacht, zegt kapitein Paul van der Veer. "Dat is een belangrijke reden geweest om de *tactical decision game* Sint Maarten te ontwikkelen."

Niet alle kennis in huis

De achtergrond is de toenadering die de krijgsmacht zoekt met de maatschappij, legt Van der Veer uit. "We willen een dialoog aangaan met de civiele maatschappij. Als krijgsmacht hebben we lang niet meer alle kennis en kunde in huis om al onze missies te kunnen uitvoeren. Dat geldt bijvoorbeeld voor situaties zoals op Sint Maarten. Daar moesten we direct na de ramp de samenleving weer op orde helpen krijgen. Dat betekent onder andere helpen bij het herstellen van de orde, zorgen dat het vliegveld en de haven weer bruikbaar zijn, dat de elektriciteitsvoorziening weer werkt en dat medische zorg weer functioneert."

Omdat deze noodhulp direct moest plaatsvinden, was er geen tijd om een beroep te doen op civiele bedrijven en organisaties. Dat neemt niet weg dat deze baat kunnen hebben bij kennis van militaire besluitvorming in een crisissituatie als op Sint Maarten, meteen na het overtrekken van orkaan Irma. Bij veel andere missies van de krijgsmacht kan de burgermaatschappij wel betrokken zijn. Denk bijvoorbeeld aan vredesmissies waarbij scholen en infrastructuur aangelegd of gerepareerd moet worden.

Sint Maarten

Armex was in de gelegenheid om de Tactical Decision Game SXM mee te maken. (SXM staat voor Sint Maarten.) Deze werd gehouden in TACTIS (Tactical Indoor Simulation). Dat is een virtueel trainingscentrum van de Koninklijke Landmacht, waar onder andere bemanningen van pantserrupsvoertuigen zoals de CV90 worden getraind. Deelnemers aan de game waren voornamelijk leden van de ingenieursorganisatie KIVI. TACTIS is gevestigd in de Bernardkazerne in Amersfoort.

De centrale vraag bij deze game is: hoe is het om leiding te geven aan een militaire hulpverleningsoperatie na een desastreuse orkaan? Dat ingenieurs hier belangstelling voor hebben, is gezien de opzet van deze game begrijpelijk. Het gaat immers om het beantwoorden van technische vragen, zij het in geheel andere omstandigheden dan waaraan de gemiddelde Nederlandse ingenieur of technicus gewend is.

Het programma bestond niet alleen uit de game zelf. Dit begon met een rondleiding door TACTIS, met uitleg over de werking van de simulatoren en de manier waarop hiermee getraind kan worden. Dit staat los van de situatie op Sint Maarten, maar is daarom niet minder interessant.

Vervolgens kregen de deelnemers inzicht in de manier waarop militaire besluitvorming in zijn werk gaat. Daarna kregen zij een overzicht van de situatie met indringende beelden van de verwoesting van het eiland. De infrastructuur lag eenvoudigweg plat. Het vliegveld en de haven waren versperd met alles wat de orkaan had omvergeblazen en verwoest. Omgewaaide bomen versperden de wegen en de voorziening van elektriciteit en drinkwater was weggevallen. Ga er maar aan staan als bestuurder, technicus of politieman.

De 'tactical decision game' wordt onder andere gehouden bij het virtuele trainingscentrum TACTIS. Foto: Jan van den Berg

Na orkaan Irma was de toestand op Sint Maarten chaotisch. Foto: MinDef

Indringende beelden van de verwoesting van het eiland. Foto: MinDef

Vijf kwartier
Dat was precies de opdracht die deelnemers aan de game kregen. Zij moesten in groepen van zes personen in vijf kwartier met een plan komen om de vitale infrastructuur en de logistieke ontsluiting op orde te krijgen. De opdracht was allereerst om prioriteiten te stellen en een tijdbalk op te stellen.

De randvoorwaarden waren dat de directe noodhulp al had plaatsgevonden en dat de lokale overheid weer enigszins functioneerde. Zo was de veiligheid gegarandeerd. Daarnaast moesten de deelnemers rekening houden met de orkanen José en Maria, die op komst waren, ook al was nog niet te voorspellen of zij over Sint Maarten zouden trekken en wat voor extra schade zij konden aanrichten.

Creatief denken
Bij het verstrekken van de opdracht kregen de deelnemers het advies mee om vooral creatief te denken. Dat leverde interessante inzichten op. Zo kwam één van de groepen met de suggestie om lokale transportbedrijven in te zetten om water te distribueren, zolang het drinkwaterbedrijf nog niet functioneerde. Een ander team besloot dat kerkgemeenschappen ingezet konden worden om mensen te mobiliseren en hulpgoederen te verspreiden. Minder origineel maar even praktisch was het idee om bouwbedrijven in te schakelen om te helpen bij het begaanbaar maken van de wegen en de startbaan van het vliegveld. Hoe bruikbaar de ideeën waren, werd na afloop besproken door ervaren militairen, die de presentaties van de resultaten aandachtig volgden.

Ontwikkeld door de genie
De Tactical Decision Game SXM is in zekere zin op het lijf van ingenieurs geschreven, omdat een groot deel van de vragen van technische aard is. Daar ligt echter niet de essentie van dit soort games, zegt Van der Veer. "Het is onze bedoeling om de game te gebruiken om in contact te komen met sectoren van de samenleving waarmee wij willen samenwerken. Deze game is ontwikkeld door de genie, dus is het logisch dat we een casus gebruiken die betrekking heeft op techniek en infrastructuur. De game veronderstelt echter geen specifieke kennis van de deelnemers, dus iedereen kan er in principe aan meedoen."

Wederzijds leren
Inmiddels is deze game zes keer georganiseerd, voor uiteenlopende groepen, zoals de vereniging Jong Onroerend Goed Brabant, adviesbureau McKinsey & Company, accountantsbedrijf Deloitte en de waterschappen. Door de games leren de krijgsmacht en deze organisaties elkaar beter kennen en krijgen ze een beter inzicht in wat ze voor elkaar kunnen betekenen, legt Van der Veer uit.

"We kunnen er ook van leren. Zo deden we eens een game voor het bedrijf Arpa, dat opleidingen en advies verzorgt voor het bedrijfsleven. (Arpa heet nu LearningWaves, red.) Hierbij kregen wij een beter idee hoe we als krijgsmacht verspilling kunnen tegengaan in de soms omslachtige processen die we kennen."

Diverse scenario's
Tactical decision games zijn niet beperkt tot het geval Sint Maarten. "We hebben een game ontwikkeld op basis van een ethisch dilemma, dat speelt in Afghanistan. Deelnemers krijgen de vraag voorgelegd of ze een gewonde moeten ophalen. Het is donker en er liggen bermbommen langs de weg waarlangs de gewonde vervoerd moet worden. De vraag is aan welke risico's je het team mag blootstellen, dat de gewonde persoon op moet halen. Dit is overigens niet op een werkelijke situatie gebaseerd, maar het is natuurlijk wel een soort situatie die kan optreden in zowel het militaire bedrijf als de civiele maatschappij."

De krijgsmacht heeft niet meer alle kennis en kunde in huis om alle missies te kunnen uitvoeren

Herstel van internationale verbindingen was direct na de ramp prioriteit. Foto: MinDef

De infrastructuur lag eenvoudigweg plat

Een van de groepen kwam met de suggestie om lokale transportbedrijven in te zetten om water te distribueren. Foto: MinDef

In de game die speelt in Afghanistan, liggen er bermbommen langs de weg. Foto MinDef

Column

Chinees ‘Belt and Road Initiative’

stand van zaken

Prof. Dr. László Marácz

In 2013 lanceerde de Chinese president Xi Jinping het zogeheten ‘Belt and Road Initiative’ (BRI), om China, via een netwerk van handelsroutes over land en zee, te verbinden met de rest van de wereld. Over het algemeen wordt er enigszins afhoudend gereageerd op het Chinese BRI, zeker in de Westerse wereld. De vraag is of dat wel terecht is. Het BRI begint massa te krijgen en het is een onderschatting van het strategisch vermogen van China te denken dat het project het Westen niet zal kunnen uitdagen. In deze bijdrage de stand van zaken wat betreft het BRI.

Amerikaans-Chinese handelsovereenkomst

De VS en China bereikten op 15 januari een handelsovereenkomst waar afgesproken werd dat China de daarop volgende twee jaar voor een bedrag van 200 miljard dollar producten uit de VS gaat kopen. Het gaat hierbij vooral om landbouwproducten, vliegtuigonderdelen van Boeing, kreeften en producten die met behulp van zeldzame zware metalen worden geproduceerd, zoals computerschermen. Deze deal mag op het conto worden bijgeschreven van de Amerikaanse president Donald Trump. Trump heeft met deze deal niet alleen het handelstekort van de VS met China enigszins kleiner gemaakt, maar zal met deze voor de VS gunstige overeenkomst vooral de werkgelegenheid in eigen land kunnen stimuleren. Verder heeft de president-zakenman internationaal en nationaal prestige opgebouwd dat in het verkiezingsjaar een rol zou kunnen spelen bij de herverkiezing van de twitterende president.

BRI

Hoewel het bij de Amerikaanse handelsovereenkomst om een relatief hoog bedrag gaat, zal dit China er niet van weerhouden verder te gaan met het ‘Belt and Road Initiative’ (BRI). In het kader van het BRI wordt vooral infrastructuur op het Euraziatische continent ontwikkeld, zoals autowegen, hogesnelheidslijnen, maar ook digitale en financiële infrastructuur. Het BRI wordt gezien als een Chinees antwoord op de Westerse globalisering die onder Amerikaanse leiding vanaf het eind van de jaren tachtig goed van start is gegaan. Sommige commentatoren zien in het Chinees project een regelrechte bedreiging van de Westerse globale posities, hoewel de Chinese expansie vooralsnog niet gepaard gaat met militaire expansie. De Chinese handelsexpansie, die door de Chinezen handig is 'gebrand' als een moderne versie van de Zijderoute die in de Oudheid China via Centraal-Azië met Europa verbond, wordt veroorzaakt door het financiële overschot dat astronomische hoogtes bereikt heeft en in de vele triljoenen loopt. Van dit grote financiële overschot is het de Amerikaanse president gelukt om een klein deel weer terug te laten vloeien naar de VS, door middel van de recentelijk afgesloten handelsovereenkomst. Hierbij heeft Trump al het prestige dat de VS heeft – en zeker ook de militaire kracht – ingezet om dit mogelijk te maken. De Chinese leiding zou de financiële overschotten niet willen inzetten om bij handelspartners importproducten te kopen, maar zou het geld liever in lucratieve projecten in het buitenland willen investeren, of via leningen gekoppeld aan het BRI aan partners willen lenen, zodat er een afhankelijkheidsrelatie met China ontstaat. Het BRI lijkt aan te slaan. Inmiddels heeft China met maar liefst 137 landen een ‘Memorandum of Understanding’ die onder het BRI valt. Met recht is hier sprake van een groot wereldomvattend netwerk.

BRI en de EU

Is het de VS gelukt om de impact van het BRI enigszins in haar voordeel te benutten, van de Europese Unie (EU) kan dit niet beweerd worden. De EU heeft voorlopig geen antwoord op het BRI. Er is geen gemeenschappelijke China-strategie in Brussel. Individuele landen in West-Europa doen al mee met het BRI, zonder tussenkomst van Brussel. Van de directe Chinese investeringen in 2018 naar de EU-28 die 17,3 miljard euro bedroegen, ging een kwart naar de grootste drie landen, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië. Wat de grotere West-Europese landen betreft hebben de Chinezen het concept van de ‘Third party market cooperation’ aan het BRI toegevoegd.

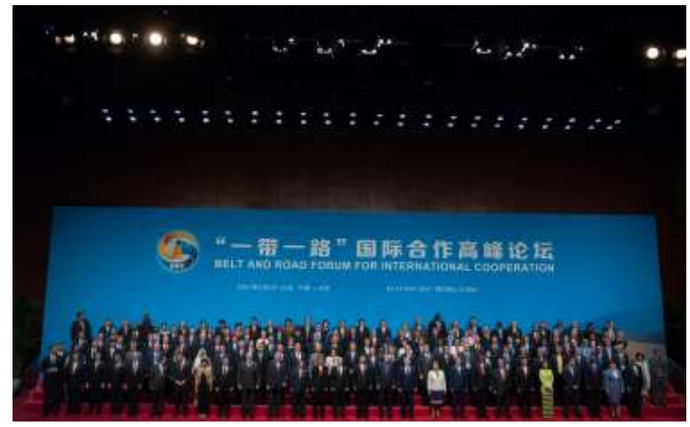

Bijeenkomst van deelnemers aan het BRI in 2017. Foto: en.kremlin.ru

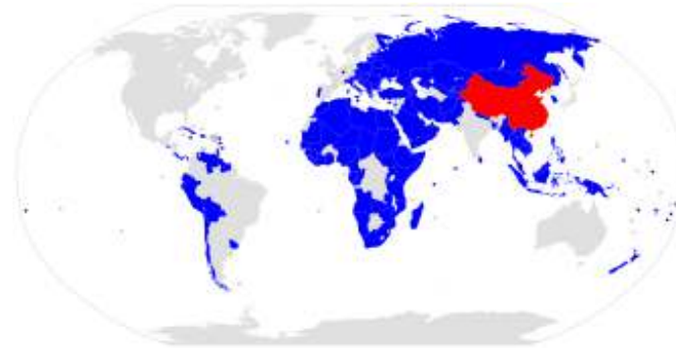

Inmiddels heeft China met maar liefst 137 landen een ‘Memorandum of Understanding’ die onder het BRI valt, afgesloten.
Afbeelding: Wikimedia Commons, Owennson

Trump heeft ook de militaire kracht van de VS ingezet om de handelsovereenkomst mogelijk te maken. Foto: af.mil

Iedere stad of ieder dorp heeft tegenwoordig wel een Kung Fu of Tai Chi club. Foto: Wikimedia Commons, Peter van der Sluijs

Het netwerk van de Confucius-instituten is een vorm van Chinese 'soft power'. Foto: Wikimedia Commons, Kreeder13

China is ook bezig om in een hoog tempo soft power te promoten

China ontwikkelt in dat kader samen met Frankrijk een kernreactor in Groot-Brittannië.

Er is wel een collectieve samenwerking met de Centraal- en Oost-Europese landen (CEE) in het BRI, het zogeheten '17+1 project' dat door Brussel met argusogen wordt gevolgd. Immers, een aantal landen van deze CEE-groep geldt als kandidaat-land, zoals Noord-Macedonië en Albanië en is recentelijk in de wacht gezet voor toetreding, omdat ze volgens Brussel te weinig structureler hervormingen doorvoeren. De ex-voorzitter van de Europese Commissie, Jean-Claude Juncker, heeft voor het verstrijken van zijn mandaat nog gezegd dat Chinese investeringen in de Balkan een slecht idee zijn omdat de noodzakelijke sociaaleconomische hervormingen in de Balkanregio worden vertraagd. De Balkanlanden zien dat toch wat anders. De Chinese investeringen en leningen onder gunstige voorwaarden om de gebrekkige infrastructuur te verbeteren worden in dit deel van de EU van harte welkom geheten. China is ook bereid om deze leningen te verstrekken op basis van de 'Beijing Consensus' die ervan uitgaat dat er aan investeringen en leningen, anders dan de financiële, geen voorwaarden mogen worden gesteld. In de praktijk betekent dit dat er geen Chinese inmenging plaatsvindt in de binnenlandse politieke verhoudingen. Dit is geheel anders dan het Europese toetredingsproces, waar men moet voldoen aan de Kopenhagen-criteria die voorschrijven dat alle Europese wet- en regelgeving in kandidaat-lidstaten van kracht moet zijn voordat deze landen kunnen toetreden tot de EU. De Europese procedures om aan geld te komen, zijn ingewikkeld en tijdrovend; de Chinese daarentegen zijn eenvoudiger en sneller.

Chinese opschriften verschijnen inmiddels in de openbare ruimtes van veel Europese landen. Foto: Wikimedia Commons, Helanhuaren

Chinese 'soft power'

Het zou te simpel zijn om het BRI als een *hard power* project van handel, investeringen en infrastructuur te brandmerken. Naast dergelijke projecten van *hard power* is China ook bezig om in een hoog tempo *soft power* te promoten. Hierbij kan gedacht worden aan Chinese wetenschap en cultuur, zoals die door het netwerk van de Confucius-instituten wordt uitgedragen, en medicijnen, maar ook aan de Chinese *martial arts*, zoals Kung Fu. Iedere stad of ieder dorp heeft tegenwoordig wel een Kung Fu of Tai Chi club. De Chinese *soft power* wordt ook kracht bijgezet door de Chinese opschriften die je in de openbare ruimtes van veel Europese landen inmiddels ziet verschijnen. Dit geeft aan dat het bij BRI om de lange termijn gaat waarbij *soft power* projecten *hard power* projecten faciliteren.

De huidige Europese aanpak is onvoldoende om de Chinese Draak te temmen. Foto: Wikimedia Commons, Marcin Konsek

Conclusie

Zowel de individuele strategie van de West-Europese landen als de collectieve strategie van Centraal- en Oost-Europa verhinderen een gemeenschappelijk Europees optreden tegen China. De separate handelsovereenkomst tussen de VS en China laat ook zien dat de VS en de EU samen geen eenduidige Westerse China-strategie hebben. De verhoudingen worden uitdrukkelijk bepaald door particularisme. Ieder gaat voor zijn eigen kansen. Het is een illusie om te denken dat dat genoeg zal zijn om de Chinese Draak te temmen.

Boekbespreking

Boek van een man met een missie

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Als men denkt aan de dekolonisatieperiode van het voormalig Nederlands-Indië, komt bij veel mensen de naam Westerling vrij snel naar voren. Hij is een mysterieuze figuur. Een kapitein die in zijn eentje verantwoordelijk zou zijn voor een ongekende massamoord in het toenmalig Zuid-Celebes. Hij zou een ongeleid projectiel zijn geweest, wiens schanddaden eerst door de vingers werden gezien en later werden toegedekt door zijn superieuren.

Ik heb me altijd afgevraagd hoe het mogelijk was dat een kapitein, weliswaar van het Depot Speciale troepen – of zoals we nu zeggen: de *special forces* – van de civiele en militaire autoriteiten de speelruimte kreeg om zoveel geweld uit te oefenen; en waarom diezelfde autoriteiten naderhand zo coulant waren voor iemand die doorging (en bij velen nog doorgaat) voor een oorlogsmisdadiger.

Wie was Westerling?

Blijkbaar heeft Bauke Geersing zich soortgelijke vragen gesteld. Zijn boek met de uitgebreide titel 'Een markante periode uit de geschiedenis van Nederlands-Indië: kapitein Raymond Westerling en de Zuid-Celebes-affaire (1946 - 1947). Mythe en Werkelijkheid' is geschreven om antwoord te geven op de vraag : 'Wie was Westerling tijdens de Zuid-Celebes-affaire?'
Geersing heeft de juiste achtergrond om op deze vraag een antwoord te formuleren (zie kader op blz. 19). In zijn beschrijving van de 'Zaak Westerling' maakt hij uitstekend gebruik van zijn militaire en juridische expertise. Overigens heeft Geersing twee zogenoemde Annexhoofdstukken, Hier gaat hij nader in op de kenmerken van guerrilla- en contraguerrilla en op de juridische aspecten. Hij raadt leken aan om deze hoofdstukken te lezen voordat zij beginnen met de kern van het boek.

De Feiten

In het eerste hoofdstuk van die kern (Hoofdstuk 2) behandelt Geersing 'De Feiten'. Hij doet dat voornamelijk op basis van de beschikbare primaire bronnen. Het model dat hij hierbij hanteert, heeft hij in hoofdstuk 1 uiteengezet. In de eerste plaats dient de beschrijving gebaseerd te zijn op de feiten. Een tweede vereiste is kennis van alle relevante aspecten en van de normen die destijds golden. Geersing is absoluut tegen het toetsen van daden uit verleden aan de huidige normen. Als derde noemt hij een meerzijdige, niet vooringenomen aanpak en als vierde een objectieve en evenwichtige schets en presentatie van de onderzochte geschiedenis. Het vijfde element is een logische en objectieve redeneertrant. Het zesde onderdeel van het model is specifiek voor de gevallen waarbij sprake is van geweld: een onderscheid tussen gelegitimeerd en niet-gelegitimeerd geweld. Ten slotte is een evenwichtige verantwoording van de beschrijving van de geschiedenis essentieel.
In hoofdstuk 2 schetst Geersing de gebeurtenissen rond en in Zuid-Celebes via dit model. Hij doet dit grondig, waarbij hij zijn militaire en vooral juridische kennis goed gebruikt. Wel zijn bronnen voornamelijk Nederlands. Dit is echter het gevolg van de beperkte beschikbaarheid van betrouwbare Indonesische bronnen.

Bestaande literatuur

Daarna behandelt Geersing de bestaande literatuur over dit deel van de geschiedenis. Hij legt de beschikbare publicaties - boeken en artikelen - langs de meetlat van zijn model. Daar waar auteurs zich aan de feiten, zoals Geersing die daarvoor heeft beschreven, hebben gehouden, vermeldt hij dat. Wanneer dat niet het geval is, zal de lezer dat weten ook. Elke onjuistheid die hij heeft bloot gelegd, passeert de revue. Daarbij komen gerenommeerde schrijvers, in de eerste plaats Rémy Limpach, maar bijvoorbeeld ook De Moor en IJzereef er niet goed vanaf [1]. Hij beschuldigt hen van onzuivere geschiedschrijving. In zijn ogen hebben zij de feiten beschreven met een vooringenomen blik die er kortweg uit bestaat dat de Indonesiërs een bevrijdingsstrijd leverden en dus automatisch aan de goede kant stonden. De 'koloniale' Nederlanders zaten dus sowieso fout.

Kapitein Raymond Westerling. Foto: NIMH

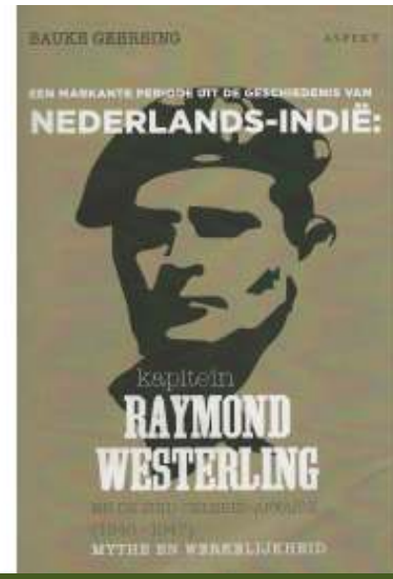

Kapitein Raymond Westerling en de Zuid-Celebes-affaire (1946 - 1947)
Mythe en werkelijkheid
Bauke Geersing
Uitgeverij Aspekt
508 blz.
ISBN 9789463387651
€ 29,95

Ik moest hierbij denken aan het in 1952 verschenen boek 'Zo schreed de beschaving voort' van Leonard Huizinga. Hij laat hierin de fictieve progressieve wetenschapper drs. Handje Klap, die het standaardwerk 'Weg met Ons' zou hebben geschreven, onder meer het volgende zeggen over de situatie in het toenmalige Nederlands-Indië: "Wij hebben nooit iets goeds gedaan. Wij zijn schoften; wij moeten onze grote mond houden".

Het boek bevat nog twee hoofdstukken. In het vierde presenteert Geersing een nadere analyse en een verklaring van de verschillen in de bevindingen van de diverse auteurs, onder wie hijzelf. De kern van het boek wordt afgesloten met een samenvatting en conclusies.

Verdere opmerkingen

De manier waarop Geersing het boek heeft ingedeeld, leidt ertoe dat er nogal wat herhalingen in voorkomen. Dit vergt van de lezer geduld en doorzettingsvermogen. Eigenlijk is het boek één grote aanklacht tegen wat Geersing ziet als onprofessionele en vooringenomen geschiedschrijving. Een geschiedkundige dient zijn politieke opvattingen bij het schrijven van een historisch werk terzijde te leggen. Alleen de feiten in de toenmalige context zijn van belang. In die zin kan het boek worden gezien is een manifest. Daarbij gebruikt Geersing de herhaling om zijn punt te benadrukken, evenals veelvuldige onderstrepingen en cursiveringen. Hij wil dat het optreden van Westerling wordt beoordeeld op basis van de feiten en de toenmalige normen. Indien een auteur daarnaast de feiten eenzijdig interpreteert – om zijn vooringenomen mening te bevestigen – is Geersing genadeloos. Hij gebruikt dan een uitspraak van de bekende historicus Adam Zamoyski. "Wanneer historici zich baseren op een morele superieure rol van een van de participanten … leidt dat volgens hem [Zamoyski, AdR] tot het produceren van *onhistorische kletskoek*".

Nadat ik het boek gelezen had, kon ik niet anders dan hopen dat het lopende onderzoeksprogramma op dezelfde grondige en apolitieke manier plaatsvindt, hoewel de berichtgeving tot nu toe mij wat dit betreft niet gerust stelt.

Ondanks dat de in het begin van de vorige alinea genoemde bezwaren en het feit dat de eindredactie wat zorgvuldiger had kunnen zijn, is het boek een aanrader, of beter een *must read* voor eenieder die geïnteresseerd is de dekolonisatie van voormalig Nederlands-Indië en het daaruit voortvloeiende conflict.

Eindnoot

[1] Het betreft met name de boeken De brandende kampongs van Generaal Spoor' van Rémy Limpach (2016), 'Westerling's Oorlog – Indonesië 1945 – 1950' van J.A. de Moor (1999) en 'De Zuid-Celebes-affaire – Kapitein Westerling en de standrechtelijke executies van Willem IJzereef (1984).

Militairen van het Depot Speciale Troepen tijdens een training.
Foto: Fotocollectie Dienst voor Legercontacten Indonesië.

Patrouille van een kampongwacht in Zuid-Celebes, 1947.
Foto: Fotocollectie Dienst voor Legercontacten Indonesië

Bauke Geersing, Foto: NOV

De auteur

Mr. Bauke Geersing (1944) volgde na de middelbare school de opleiding tot officier aan de Koninklijke Militaire Academie die hij in 1966 afrondde. Hij diende daarna vier jaar als officier bij de pantserinfanterie.

In 1972 studeerde hij af aan de faculteit rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen. Daarna was hij tien jaar wetenschappelijk (hoofd-)medewerker ondernemingsrecht aan die faculteit. Hij publiceerde diverse artikelen en boeken op het terrein van medezeggenschaps- en ondernemingsrecht en was adviseur van ondernemingsraden van (grote) ondernemingen: DAF, Heineken, KLM, Philips e.a.

Van 1982 tot 1992 was hij hoofd juridische zaken van de NOS/juridisch adviseur publieke omroep. Van 1992 tot 2000 was hij directeur van de NOS en verantwoordelijk voor strategie, financieel en sociaal beleid, het rechtenbeleid en internationale zaken.

Na 2000 was hij enkele jaren adviseur van de raad van bestuur van de publieke omroep en daarna directeur van Geersing Consultancy B.V. Hij vervulde verscheidene commissariaten, onder meer bij de KLM van 1986 – 2007.

Bauke Geersing studeert vanaf 2007 geschiedenis met speciale aandacht voor Nederlands-Indië, in het bijzonder de periode 1945 – 1950.

Sandd
Port betaald
Port payé

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Voor een krijgsmacht die ertoe doet!

De zorg voor een deugdelijke krijgsmacht was in 1912 aanleiding om de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' op te richten. De onverantwoord grote bezuinigingen van de laatste decennia tonen aan dat we ons nog steeds zorgen moeten maken, ondanks dat recent de eerste voorzichtige stappen zijn gezet om het vermogen van de krijgsmacht te repareren. De Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' zet zich daarom ook in onze tijd in voor een krijgsmacht die er toe doet!

Zij spant zich in voor een breed draagvlak voor onze krijgsmacht in de samenleving en draagt die boodschap uit naar de politiek, de industrie, de wetenschap en de media. Daarnaast toont zij zich betrokken bij uitgezonden militairen en hun relaties.

De vereniging organiseert tal van activiteiten zoals lezingen en bezoeken aan militaire locaties. Ook heeft zij een bijzondere universitaire leerstoel en kent zij de Prins Mauritsmedaille toe aan personen of organisaties, zowel binnen als buiten de krijgsmacht, die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de krijgsmacht.

Voelt u zich betrokken bij de krijgsmacht en ondersteunt u onze doelstelling, wordt dan lid van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'. Meer bijzonderheden kunt u vinden op onze website: https://onsleger.nl/.